

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Izjava primorskega in štajerskega učiteljstva. — Na Amonite! — Po protestnem shodu. — Pripravljajmo tla za novo organizacijo. Izjava »Pedagoškega društva v Krškem«. — Kritikujoči glasovi. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica upravnštva. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Inserat. — Pripravniški tečaj v Idriji.

Izjava primorskega in štajerskega učiteljstva.

Primorski in štajerski upravni odborniki »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev« so izrazili pri seji upravnega odbora dne 27. decembra l. l. v imenu vsega primorskega in štajerskega učiteljstva svoje simpatije kranjskemu učiteljstvu v njegovemu hudem boju za njegove pravice in se izjavili, da je primorsko in štajersko učiteljstvo solidarno s kranjskimi tovariši ter z gnevom obsojajo na poboj izzivajoče napade na učiteljski stan.

L. Jelenc, predsednik »Zaveze«.

Na Amonite!

Dan 27. decembra, ko se je vršil protestni shod kranjskega učiteljstva v Ljubljani, bo imponiral zaradi solidarnosti, nepričakovane ogromne udeležbe, enoglasnih sklepov in danega zaupanja svojim voditeljem tudi bodočemu učiteljskemu naraščanju. Ponosni smemo biti na medsebojno složnost in lepo sporazumljenost. V slogi je moč, in ta je prinesla še vselej in povsod lepih sadov.

Kranjsko učiteljstvo je torej govorilo ter glasno povzdignilo svoj glas zoper svoje obrekovalce, podpihovalce in uničevalce učiteljske časti. Glasno in odkrito je povedalo, da se hoče bojevati do zadnjega vzdihla za svoj ideal — napredno šolo — svoj gmotni položaj in pravice.

Preden se prične ljuti boj v našem glasilu in v dejanju z naše strani med narodom, izpregovoriti hočemo nekaj resnega in stvarnega našemu ljutemu nasprotniku v premislek in preudarek, da ne bo kdo rekel, da smo šli brez vzroka, premisleka in taktnega postopanja v boj. Povedati hočemo naprej, zakaj in kako je prišlo do tega, zavrniti moramo najnovejše obrekovanje in napade na naš stan s strani našega nasprotnika, da se kdo ne izpodtakne nad našim molčanjem, in končno mu moramo poslati tudi parlamentarje, kakor je to pred vsakim bojem običajno.

Zakaj smo primorani bojevati se? Znano je, da se pri nas bije hud boj med liberalizmom in klerikalizmom. Ob kratkem moramo pojasniti nastanek in povedati, po čem hrepeni vsaktera teh strank. Duhovniki so nasledniki Kri-

stusa samega, ker oni učijo kot učeča sv. cerkev Njegove nauke. Kristusovim naukom se ponižno vsi klanjamo, ker spoznavamo Njega kot Boga ter smo usposobljeni iz verouka tudi poučevati, ako ni pri šoli duhovnika kot kateheta. A kakor je bil Kristus sam ubog, ponižen, sama ljubezen in potrpežljivost do smrti, ne opažamo tega pri Njegovih naslednikih. Klerikalci so si sami prisvojili oblast ne samo nad dušnim pastirstvom, ker to priznavamo, da so jo dobili od Kristusa samega, ampak prilastili so si oblast nad posvetnim gospodarstvom. Prvi kristjani so živeli v zadržnem uboštvu, pokorščini in ponižnosti več stoletij, zato se je krščanstvo na podlagi lepih čednosti tako lepo razvijalo. Ko je nehalo kruto preganjanje kristjanov in ko so nastali mirni časi, so se začeli ti gibati prosteje, začeli so skrbeti tudi za posvetno blago in čast. To je tudi prirodno, saj so oni bili in smo vsi še sedaj kot ljudje navezani na pozemeljske potrebščine zaradi obstanka. To ne bi bilo še nič slabega, ko si ne bi klerikalizem prisvojil nadoblasti nad narodi, kralji in cesarji. Sklicujejo se na Kristusov rek sv. Petru: »Peter, dam ti vso oblast na nebu in na zemlji; kar boš zavezal na zemlji, bo zavezano tudi v nebesih, kar boš razvezal na zemlji, bo razvezano tudi v nebesih!« To lahko vsak otrok v šoli razume, da imajo te besede pomen samo v dušnem oziru in ne pa glede posvetnih zadev. Oni so si prisvojili nadoblast nad pozemeljskim blagom, zato vidimo, kako kruto je vladal klerikalizem zlasti v srednjem veku. Ker je bilo ljudstvo nevedno, neomikano in nerazvito, se je klanjalo klerikalizmu več stoletij, a polagoma se je jelo ljudstvo te navlade otresati, nastale so razne homatije, prepiri in celo vojske. Ta prepir in te homatije trajajo še dandanes. Ljudem, ki se upirajo klerikalnemu posvetnemu nadvladju, pravijo liberalci.

Klerikalizem se bori pri raznih državah še sedaj za nadvlado, ponekod srečno, drugod pa ne. Tudi pri nas se je pojavil ta boj, ki ga pred 30. leti ni bilo skoraj nič. Takrat je bilo še, lahko rečemo, idilično življenje med nami, ker smo se takrat borili za narodni obstanek vsi skupaj, kar je tudi mnogo hasnilo. Priborili smo si z zedinjenimi močmi ravnopravnost našega jezika po šolah in uradih, sedaj pa težko priborjeno gineva zlasti ob periferijah našega naroda zaradi medsebojnega nesporazumljenja in boja.

Duhovski stan je bil v starih časih, zlasti v srednjem veku, edini nositelj prosvete. Duhovniki so vzdrževali lastne šole za svoj stan in za ljudi posvetnega stanu. Boriti so se